

ਤੰਤੀ ਸਾਜ

ਤਬਲਾ

ਆਧੁਨਿਕ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵ-ਭਰ ਦੇ ਤਾਲ-ਵਾਦਯ ਵਿੱਚੋਂ ਤਬਲੇ ਨੂੰ ਉੱਤਮ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਇਹ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਪਧੱਤੀ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਾਦਯ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਤਬਲੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ - 'ਬਾਜਤ ਢੋਲ ਮ੍ਰਦੰਗ ਨਗਾਰੇ', ਅਤੇ 'ਤਾਲਰ ਤਾਲ ਮ੍ਰਦੰਗ ਉਪੰਗ ਰਬਾਬ ਲੀਏ ਸੁਰ ਸਾਜ ਮਿਲਾਵੈ॥' ਇਹ ਸਾਜ ਗਾਇਨ, ਵਾਦਨ ਅਤੇ ਨਿਤ ਨਾਲ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅਨੁਹਾਦ ਘਾਟੀ

ਜਾਇਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹੋ 7000+ ਕਤਿਆਬਾਂ

1. ਨਵੇਂ ਚੁੜੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਜੀ ਕਿ ਕਤਿਆਬਾਂ ਲੱਭਣ ਲਈ ਵੀਡੀਓ ਵੇਖ ਲਵੇ ਜੀ -

<https://youtu.be/dQEkkzzDNvbs>

2. ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਗਰੁੱਪ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਸੰਬੰਧੀ ਵੀਡੀਓ - https://youtu.be/R6SXh8m_PFI

3. ਪੜ੍ਹੋ ਪੰਜਾਬੀ ਕਤਿਆਬਾਂ ਐਪ ਡਾਊਲੋਡ ਲਕਿ - <http://5aab.net/app/ਪੜ੍ਹੋ-ਪੰਜਾਬੀ-ਕਤਿਆਬਾਂ.apk>
(ਐਪ ਤੋਂ ਕਤਿਆਬਾਂ download ਕਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਵੀਡੀਓ - <https://youtu.be/OtXMCFCkyjg>

4. Telegram PDF ਕਤਿਆਬਾਂ ਗਰੁੱਪ link - <https://t.me/pdfbookspunjabikitaban>

5. Telegram ਰੋਜ਼ਾਨਾਂ ਅਖਬਾਰਾਂ group - link <https://t.me/newspaperpunjab>

ਮ੍ਰਿਦੰਗ

ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪੁਰਾਤਨ ਤਾਲ ਵਾਦਯ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 17ਵੀਂ, 18ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਧਰੂਪਦ ਗਾਇਨ ਸ਼ੈਲੀ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੂੰ ਬਨਾਰਸ ਦੇ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਨੇ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਅੱਜ ਵੀ 'ਸੰਗਤ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਵਾਲੀ' ਨਾਮ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ।

ਗੁਣਾਹਦ ਬਾਣੀ

ਵੀਣਾ

ਸਰਸਵਤੀ ਵੀਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪੁਰਾਤਨ ਸਾਜ਼ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਵੀਣਾ ਦੇ 60 ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੂਪ (ਪ੍ਰਕਾਰ) ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਰਸਵਤੀ ਵੀਣਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਅੱਜ-ਕਲੁ ਵੀਣਾ ਦੇ 2 ਰੂਪ ਹੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਹਨ:

- 1) ਸਰਸਵਤੀ ਵੀਣਾ 2) ਰੁਦਰ ਵੀਣਾ

ਗੁਣਾਹਦ ਬਾਣੀ

ਸਾਰੰਗੀ

ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਸਾਰੰਗੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਆਧੁਨਿਕ ਰੂਪ ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਲ ਦੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਜ਼ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਢਾਡੀ-ਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਸ ਸਾਜ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਅਨਾਹਦ ਬਾਣੀ

ਤਾਨਪੁਰਾ

ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਾਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਾਨਪੁਰੇ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸਾਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਗਾਇਕ ਆਪਣੇ ਗਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਰ ਕੱਢਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖੁਦ ਤਾਨਪੁਰਾ ਵਜਾ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਤਾਨਪੁਰੇ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਅਤੇ ਸਰਬ-ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਅਨਾਹਦ ਬਾਣੀ

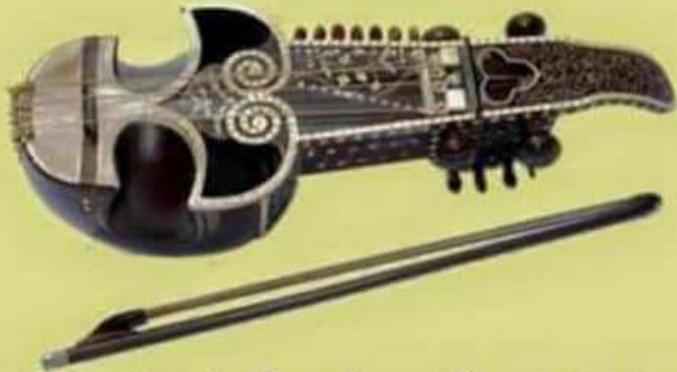
ਦਿਲਰੁਬਾ

ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਦਿਲਰੁਬਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਜ਼ ਦਾ ਉਲੇਖ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਿਲਰੁਬਾ ਵਜਾ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਗਜ਼ਦਾਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਦਿਲਰੁਬਾ ਸਾਜ਼ ਗਾਇਨ ਸ਼ੈਲੀ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਜ਼ ਮੁੰਬਈ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਉੱਤਰਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਨੁਹਾਦ ਛਾਟੀ

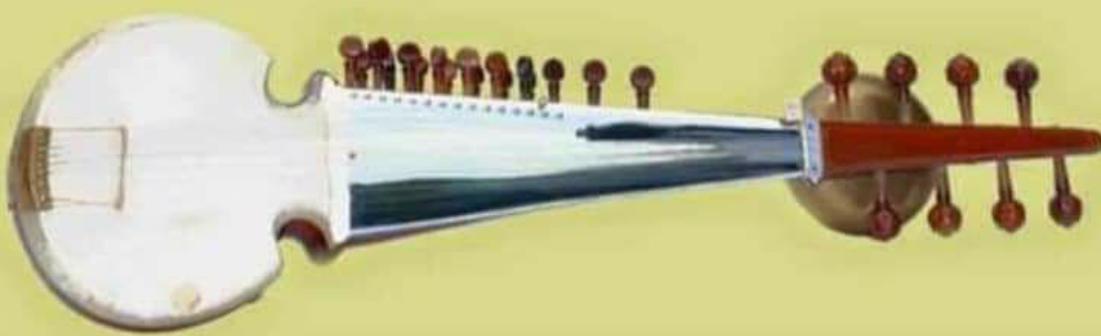
ਸਰੰਦਾ

ਇਸ ਸਾਜ਼ ਨੂੰ ਕਈ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਸਾਰੰਦਾ, ਸਾਰਿੰਦਾ ਜਾਂ ਸੂਰੰਦਰਾ। ਸਰੰਦੇ ਦਾ ਅਵਿਸ਼ਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਬਣਤਰ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਹ ਖੁਦ ਇਸ ਨਾਲ ਕੀਰਤਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਵੀ ਇਹ ਹਰਮਨ-ਪਿਆਰਾ ਸਾਜ਼ ਸੀ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ, ਉਸ ਸਰੰਦੇ ਤੋਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਮੰਡੀ ਸ਼ਹਿਰ (ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਦੇ ਇੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਪਿਆ ਹੈ।

ਅਨੁਹਾਦ ਛਾਟੀ

ਸਰੋਦ

ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਸਾਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਰੋਦ ਨੂੰ ਨਿਵੇਕਲਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਸਰੋਦ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਮੇਲ (ਮਿਸ਼ਰਣ) ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ- ਸ਼ਾਹ+ਰੋਦ। ਰੋਦ ਦਾ ਅਰਥ ਰੁਦਰ ਵੀਣਾ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਰੋਦ ਦਾ ਸੰਪੂਰਨ ਸਰੀਰਕ ਢਾਂਚਾ ਤਿੰਨ ਸਾਜ਼ਾਂ- ਵੀਣਾ, ਰਬਾਬ ਤੇ ਸੁਰ-ਸੰਗਾਰ ਦੇ ਸੰਜੋਗ ਤੋਂ ਸਿਰਜਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਜ਼ ਨੂੰ ਜਵੇਂ ਨਾਲ ਵਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਨਾਹਦ ਬਾਣੀ

ਤਾਊਸ

ਤਾਊਸ ਫਾਰਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਮੌਰ। ਤਾਊਸ ਗਜ਼ ਨਾਲ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸਾਜ਼ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਆਪ ਤਾਊਸ ਵਜਾ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਇਸ ਸਾਜ਼ ਦੀ ਬਨਾਵਟ ਦਿਲਰੁਬਾ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਮੌਰ ਦੀ ਗਰਦਨ ਤੇ ਕਲਗੀ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਮੌਰ ਦੇ ਖੰਭ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਅਨਾਹਦ ਬਾਣੀ

ਰਬਾਬ

ਰਬਾਬ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨ ਫਰਾਂਸ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਅੱਜ ਵੀ ਮਨ-ਭਾਉਂਦਾ ਸਾਜ਼ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਰਬਾਬ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੁਤਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਤਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਬੇ ਤੇ ਬਿਖਮ ਸਫਰਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ ਰਬਾਬ ਵਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ ਦੀ ਰਬਾਬ ਸਬੰਧੀ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ:

'ਫਿਰ ਬਾਬਾ ਗਇਆ ਬਗਦਾਦ ਨੋ, ਬਾਹਰ ਜਾਇ ਕੀਆ ਅਸਥਾਨਾ'
ਇਕਿ ਬਾਬਾ ਅਕਾਲ ਰੂਪ ਦੂਜਾ ਰਬਾਬੀ ਮਰਦਾਨਾ'

ਅਨੁਹਾਦ ਛਾਣੀ

੬. Telegram ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਤਿਆਬਾਂ - <https://t.me/pdfbooksagro>

੭. Iphone users can ask here for the App link

(Iphone ਤੇ ਐਪ ਇਨਿਸਟਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀਡੀਓ ਵੇਖੋ - <https://youtu.be/siHAu4Qxh9I>)

੮. ਹੋਰ Links

ਕਤਿਆਬਾਂ ਦੇ ਗਰੁਪਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਲਕਿ - <http://5aab.net/pa/>

੯. Join Renatus Nova <https://t.me/renatusnovaa>

ਧੰਨਵਾਦ ਜੀਓ

Whatsapp

<wa.me/+917009704980>